

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อยทดเดือนในสตรี อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษานี้ เป็นสตรีที่เลี้ยงเด็กอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มตัวอย่าง เป็นสตรีที่เลี้ยงเด็กอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 212 คน (งานส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเชียงยืน, 2554) มีคุณสมบัติดังนี้

1. เกณฑ์คัดเข้า

1.1 เป็นสตรีที่เลี้ยงเด็กอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ช่วงเดือนกันยายน 2553 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2554

1.2 มีสติสัมปชัญญะดี

1.3 ยินดีให้ข้อมูล

2. เกณฑ์คัดออก

2.1 เกิดปัญหาขึ้นมาในขณะที่ดำเนินการศึกษา ข้าย หรือไปทำงานต่างถิ่น ให้คัดออก

2.2 เข้ามาแล้วไม่ยินดีให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ให้คัดออก

กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคำนวณหาขนาดตัวอย่างด้วยสูตรของ Daniel (อ้างใน บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2551, หน้า 113) ที่มีความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{Z^2 pqN}{(N - 1)d^2 + Z^2 pq}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรเป้าหมาย 212 คน
 d = ค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ = 0.05
 Z = ค่ามาตรฐาน โค้งปกติที่ระดับนัยสำคัญแบบหางเดียว = 1.64
 p = สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่กินนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน = 0.3
 q = สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่กินนมแม่อย่างเดียวยังน้อย 6 เดือน = 0.7

$$n = \frac{1.64^2 \times 0.3 \times 0.7 \times 212}{(212 - 1)0.05^2 + 1.64^2 \times 0.3 \times 0.7}$$

$$n = 109.62$$

$$n = 110 \text{ คน}$$

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนโรงพยาบาล (Proportional to size) ในการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง จากนั้นมีการสุ่มตัวอย่างที่ต้องการดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรตัวอย่างของสตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ปี 2554

ลำดับ	รายชื่อ	สตรีที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี	
		ประชากร	ตัวอย่าง
1	รพ.สต.บ้านขามเปี้ย	38	20
2	รพ.สต.บ้านหนองบุญชู	13	7
3	รพ.สต.บ้านโนนสูง	22	11
4	รพ.สต.บ้านเสือเต่า	12	6
5	รพ.สต.บ้านเหล่าบัวบาน	16	8
6	รพ.สต.บ้านแบก	24	13
7	รพ.สต.บ้านแฝก	10	5
8	รพ.สต.บ้านหนองแวง	22	11
9	รพ.สต.บ้านโพน	28	15
10	รพ.สต.บ้านหนองซอน	27	14
รวม		212	110

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีลักษณะคำถามแบบเปิด และปิดผสมกัน จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วยข้อมูลการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสตรี จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วยด้านการรับรู้ประโยชน์ต่อลูก ด้านการรับรู้ประโยชน์ต่อแม่ ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันด้านทานแก่ลูก และด้านประหยัด โดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสตรี มีข้อความทางบวก จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 4 การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วยด้านการรับรู้อุปสรรคต่อลูก ด้านการรับรู้อุปสรรคต่อแม่ และด้านเศรษฐกิจ โดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสตรี มีข้อความทางลบ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 5 แรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย ด้านสนับสนุนทางอารมณ์ ด้านการประมาณค่า ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านทรัพยากร โดยประยุกต์ตามทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ของ House (1981) ประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสตรี ด้านการประมาณค่า มีข้อความทางบวก จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 6 การได้รับข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วย ด้านทรัพยากร โดยประยุกต์ตามทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ของ House (1981) ประเมินค่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสตรี จำนวน 14 ข้อ

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยังน้อยหกลเดือนในสตรี อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการจัดระดับความคิดแบบ Likert Scale จากทฤษฎีของ R.A. Likert (1961) โดยเรียบเรียงข้อความที่ต้องการศึกษาด้วยข้อความในเชิงบวก (Positive Item) และในเชิงลบ (Negative Item) แล้วสร้างมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale โดยมีระดับการวัด คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2553)

เกณฑ์การให้คะแนนข้อความเชิงบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน

ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน

บ่อยมาก	ให้	5	คะแนน
บ่อย	ให้	4	คะแนน
นานๆครั้ง	ให้	3	คะแนน
น้อยมาก	ให้	2	คะแนน
ไม่เลย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนข้อความเชิงลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5	คะแนน

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน 3 ระดับ อ้างอิงที่มาของเกณฑ์ที่ใช้ด้วย คะแนนร้อยละ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553)

แบ่งกลุ่มคะแนนระดับการรับรู้ประโยชน์ จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน แบ่งระดับการรับรู้ประโยชน์ออกเป็น 3 ระดับ ตามระดับคะแนนดังนี้

ระดับการรับรู้ประโยชน์	มาก	ให้คะแนน 61-75
ระดับการรับรู้ประโยชน์	ปานกลาง	ให้คะแนน 45 -60
ระดับการรับรู้ประโยชน์	น้อย	ให้คะแนน 15-44

แบ่งกลุ่มคะแนนระดับการรับรู้อุปสรรค จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน คะแนนต่ำสุด 15 คะแนน แบ่งระดับการรับรู้อุปสรรคออกเป็น 3 ระดับ ตามระดับคะแนนดังนี้

ระดับการรับรู้อุปสรรค	น้อย	ให้คะแนน 61-75
ระดับการรับรู้อุปสรรค	ปานกลาง	ให้คะแนน 45 -60
ระดับการรับรู้อุปสรรค	มาก	ให้คะแนน 15-44

แบ่งกลุ่มคะแนนระดับแรงสนับสนุนทางสังคม จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน
คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน แบ่งระดับสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ระดับ ตามระดับคะแนนดังนี้

ระดับแรงสนับสนุนทางสังคม มาก ให้คะแนน 40-50

ระดับแรงสนับสนุนทางสังคม ปานกลาง ให้คะแนน 30-39

ระดับแรงสนับสนุนทางสังคม น้อย ให้คะแนน 10-29

แบ่งกลุ่มคะแนนระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารจำนวน 14 ข้อ คะแนนเต็ม 70 คะแนน
คะแนนต่ำสุด 14 คะแนน แบ่งระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารออกเป็น 3 ระดับ ตามระดับคะแนน
ดังนี้

ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร มาก ให้คะแนน 56-70

ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ปานกลาง ให้คะแนน 42-55

ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร น้อย ให้คะแนน 14-41

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นดังนี้

การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity) ผู้ศึกษานำแบบ
ประเมินทั้งหมด เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ความรู้ และ
ประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเนื้อหา ดังนี้

1.1 นายแพทย์เกรียงศักดิ์ หาญสิทธิพร นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ

โรงพยาบาลเชียงใหม่ วุฒิกการศึกษา แพทย์ศาสตรบัณฑิต ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
วุฒิปริญญาตรี พย.ว. สูติศาสตร์ นรีเวชวิทยา วชิรพยาบาล อนุมัติบัตรเวชศาสตร์ครอบครัว

1.2 นางยุพิน หิรัญพรต พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์ และ

สารสนเทศทางการแพทย์ โรงพยาบาลเชียงใหม่ วุฒิกการศึกษา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
(ชีวสถิติ) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1.3 นางสาวอารยา ฉัตรชนะพานิช พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลเชียงใหม่

วุฒิกการศึกษา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลอนามัยชุมชน ภาควิชาพยาบาลศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับวุฒิปริญญาตรี พยาบาลปฏิบัติการชั้น
สูง สาขาพยาบาลอนามัยชุมชน

เมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้ศึกษานำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไข
เพื่อให้มีความชัดเจนตามเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา และการเรียงลำดับข้อความตาม
ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพ ผู้ศึกษานำแบบสอบถามทั้งหมดที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ กับสตรีที่มีลูกอายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ในพื้นที่ใกล้เคียง พื้นที่ทำการศึกษามีจำนวน 30 คน หาค่าความเที่ยงของข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ช (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเที่ยงของเครื่องมือการรับรู้ประโยชน์ เท่ากับ 0.833 การรับรู้อุปสรรค เท่ากับ 0.774 แรงสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ 0.732 และการได้รับข้อมูลข่าวสาร เท่ากับ 0.857 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดทำหนังสือแนะนำตัว การเก็บรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือถึง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สตรีกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์
2. ผู้ศึกษานัดประชุมเจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกแห่งในเขตอำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์สตรีกลุ่มตัวอย่างในชุมชน
3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พร้อมตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของการตอบ และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ และพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วยการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีส่วนทำให้ สตรีเลี้ยง หรือไม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) หาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค แรงสนับสนุนทางสังคม และการได้รับข้อมูลข่าวสาร กับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้สถิติหาความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-square test และ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ก่อนทำการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลทราบถึงสิทธิที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจการปฏิเสธหรือการยอมรับที่จะให้ข้อมูลใด ๆ ไม่มีผลกระทบกับตัวผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะเปลี่ยนใจในระหว่างการเข้าร่วมการศึกษา ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบุคคล จะไม่ถูกเปิดเผย ไม่ได้ระบุชื่อของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University